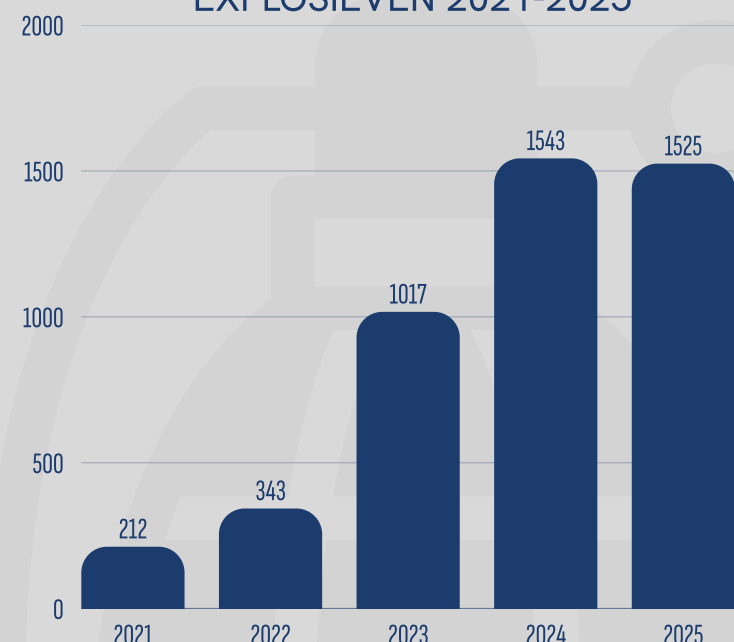

ALS DE ROOK OPTREKT

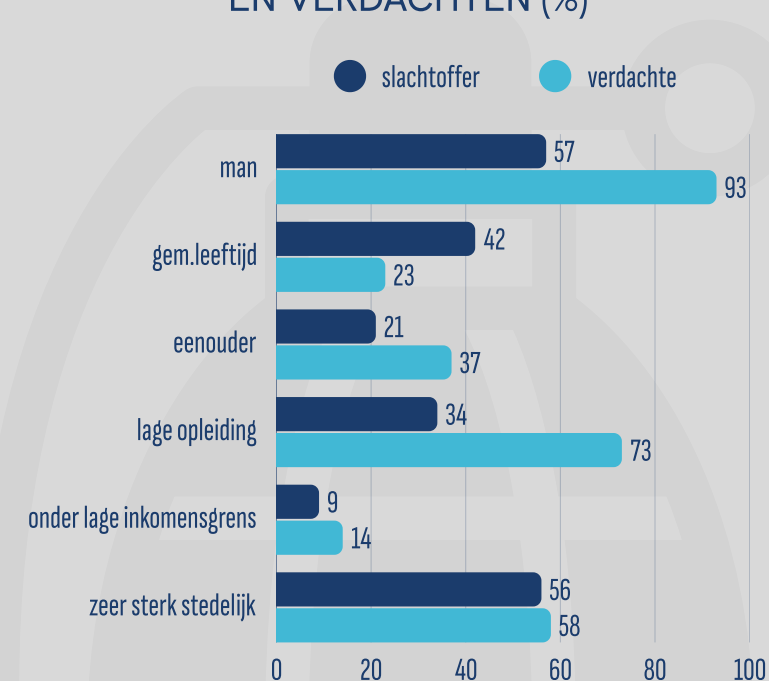
Impact en ondersteuning voor slachtoffers, nabestaanden en omwonenden na aanslagen met explosieven

ONTWIKKELING AANSLAGEN MET EXPLOSIEVEN 2021-2025

- In vijf jaar tijd een toename van ruim 600%
- In 2025 geen verdere toename of afname
- Gebruik van makkelijk verkrijgbaar zwaar vuurwerk. Bij 1/3 aanslagen is brandstof toegevoegd
- 69% van de aanslagen gericht op woningen
- Niet alleen in Randstad, verspreid over NL
- Aanleiding steeds vaker in relationele sfeer
- Sprake van vergisaanslagen

KENMERKEN SLACHTOFFERS EN VERDACHTEN (%)

Kans slachtofferschap (obv. politieregistratie):

- Totale kans: 16,3 per 100.000 inwoners
- Kans veel groter bij kwetsbare groepen: eenouder, bijstand (38 en 54 per 100.000)

Verdachten vaak uit kwetsbare groepen:

- Jonge mannen, vaak <16 jaar
- Laag opleidingsniveau, uit eenoudergezin
- Snel geld verdienen.
- Daders: aangeboden en ingehuurd via sociale media (markt)

DIRECT EN INDIRECT SLACHTOFFERSCHAP

 direct slachtoffer
  indirect slachtoffer?

➤ Aantal indirecte slachtoffers veel groter dan directe slachtoffers

👁️ Zicht op alle slachtoffers ontbreekt

🔍 Problematiek is zeer complex:
 Schade aan de woning / dakloos
 Verlies van baan / schulden
 Psychosociale klachten / angsten
 Slapeloosheid / onveiligheid

🔔 Veel aandacht voor daders, weinig aandacht voor slachtoffers

🏛️ Veel verschillende instanties betrokken bij slachtoffers.

ALS DE ROOK OPTREKT... VRAGEN EN DISCUSSIEPUNTEN

Slachtoffer-daderoverlap: voldoende aandacht voor?

- Slachtoffers: kwart heeft zelf een crimineel verleden
- Daders: mogelijk zelf slachtoffer van criminele uitbuiting

Bereik en registratie slachtoffers :
 Worden alle slachtoffers bereikt?
 Wat moeten we verbeteren?

🔍 Onduidelijk in hoeverre de indirecte slachtoffers in beeld zijn bij ketenpartners en SHN

Impact groot en complex, veel domeinen:
 Wat betekent dit voor de ondersteuning?

🏢 Veelheid aan problematiek en betrokken instanties zonder onderlinge coördinatie, bemoeilijkt de ondersteuning van slachtoffers.

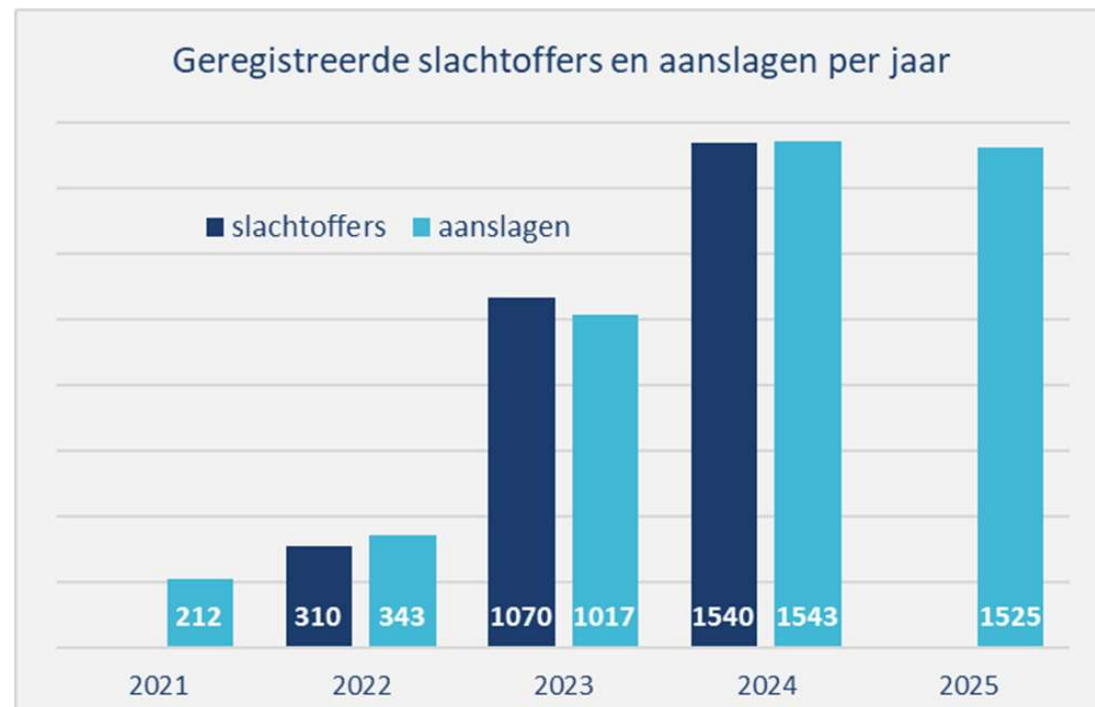
Als de rook optrekt: impact en ondersteuning voor slachtoffers, nabestaanden en omwonenden na aanslagen met explosieven

Explosies maken de afgelopen jaren steeds meer slachtoffers in Nederland. Voor slachtoffers van explosies is de impact groot en tegelijkertijd moet er van alles geregeld worden, direct na de explosie en op de langere termijn. Er kunnen dan veel professionals betrokken zijn, bijvoorbeeld: politie en andere hulpdiensten, verzekeraars, schade-experts, woningcorporaties, hypotheekverstrekkers, Slachtofferhulp Nederland en professionals in het juridische veld, in de gezondheidszorg en in de GGZ. Slachtoffers moeten dit vaak zelf coördineren en al snel na de eerste (acute) fase verdwijnt de aandacht en de steun die zij nodig hebben.

Waar kunnen professionals op letten die te maken krijgen met slachtoffers van explosies? Wat is belangrijk om te weten over de ervaringen en behoeften van deze slachtoffers? Hoe kunnen we slachtoffers gezamenlijk beter ondersteunen? In dit artikel duiken we in deze vraagstukken en bundelen we de kennis die nu beschikbaar is zodat professionals ermee aan de slag kunnen.

Dit is de eerste editie van onze victimologische duiding. Een victimologische duiding richt zich op ontwikkelingen of verschijnselen rondom slachtofferschap, wat deze betekenen voor slachtoffers en hun omgeving, en hoe zij het beste kunnen worden ondersteund. Voor deze duiding is gebruik gemaakt van verschillende bronnen, waaronder nieuwsartikelen, bestaande onderzoeken, beschikbare cijfers en registraties, aangevuld met enkele eigen interviews. Op basis daarvan is gekeken naar hoe explosies zich hebben ontwikkeld de afgelopen vijf jaar, het slachtofferschap dat daarmee samenhangt en bijbehorende uitdagingen voor professionals in de slachtofferondersteuning. Met deze en toekomstige victimologische duidingen willen we beter informeren over slachtofferschap en belangrijke vraagstukken onder de aandacht brengen van (toekomstige) professionals in de slachtofferondersteuning. Deze duiding is tot stand gekomen vanuit [samenwerking](#) tussen [Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool](#) en [Slachtofferhulp Nederland](#). Onze gezamenlijke onderzoeksagenda vindt u [hier](#).

Flinke toename aanslagen met explosieven: wat vertellen de cijfers ons?

In 2023 en 2024 was het aantal aanslagen met explosieven in Nederland flink gestegen, met ruim 300%. In 2024 werden er ruim 1540 zaken geregistreerd¹. Dit aantal bleef in 2025 nagenoeg gelijk. In 69% van de gevallen was de aanslag gericht op een woning¹. In de afgelopen jaren werd professioneel vuurwerk steeds vaker ingezet als explosief. Het is dan ook relatief makkelijk om aan zwaar vuurwerk te komen.

Naast de cijfers over het aantal aanslagen, is er inmiddels ook meer zicht op betrokkenen bij deze aanslagen. Bij 76% van de (pogingen tot) aanslagen met explosieven in de periode 2022-2024 zijn één of meer slachtoffers geregistreerd en bij zo'n 22% ook een verdachte. Aanslagen met explosieven concentreren zich in de zeer sterk verstedelijkte gebieden¹. Hoewel dat beeld nog steeds juist is, is er in toenemende mate ook elders in Nederland sprake van aanslagen met

explosieven. [RTL Nieuws](#) berichtte dat aanslagen met een explosief hebben plaatsgevonden in 129 gemeenten over heel Nederland.

Wat opvalt, is dat slachtoffers gemiddeld 42 jaar zijn terwijl de verdachten een stuk jonger zijn. De helft van de verdachten is jonger dan 20 jaar, vaak zijn ze nog maar 16 jaar oud. Ook bij andere kenmerken zien we duidelijke verschillen tussen slachtoffers en daders, zoals gender, maar ook overeenkomsten. Zowel slachtoffers als daders komen relatief vaak uit een eenoudergezin (tegenover 9% in de algemene populatie), hebben vaker een lage opleiding² (tegenover 34% in de algemene populatie) en een laag inkomen³. In heel Nederland ligt het aandeel dat onder de lage inkomens zit op 3,5%. Bij slachtoffers is dat 9% en bij daders 14%. Beide groepen wonen relatief vaak in sterk stedelijke gebieden. In heel Nederland woont een

¹ De Politie en het Directoraat-generaal Politie en Veiligheidsregio's (DGPenV, Ministerie Justitie en Veiligheid) hebben een gezamenlijk Informatie-analyseteam (IAT) dat analyses uitvoert om voor de politie relevante vraagstukken van duiding te voorzien. Het IAT heeft in samenwerking met het CBS kenmerken van verdachten en slachtoffers van (pogingen tot) aanslagen met explosieven in een quickscan verwerkt: [Quickscan Aanslagen met explosieven op woningen en bedrijven | Rapport | Rijksoverheid.nl](#). Voor 2024 hebben het IAT en CBS met behulp van cijfers voor januari t/m maart 2024 en extrapolatie een schatting gemaakt van de aantallen.

² CBS: Het niveau van de hoogst behaalde opleiding van een persoon waarvoor een diploma is behaald of die volledig is doorlopen (als voor het behalen van de opleiding een diploma niet van toepassing is). Als een opleiding (nog) niet is afgerond, gaat het om het onderwijsniveau dat wordt vereist om deze opleiding te kunnen volgen. Lager onderwijs: hoogst behaalde onderwijsniveau is basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).

³ CBS: Huishoudens behoren tot de categorie 'Laag inkomen' als het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen exclusief gebonden uitkeringen lager is dan de lage-inkomensgrens.

kwart in een sterk stedelijk gebied. Bij zowel slachtoffers als daders van explosieven is dat aandeel ruim tweemaal zo hoog (respectievelijk 56% en 58%). Zowel slachtoffers als daders komen dus relatief vaker uit kwetsbare groepen. Bij de daders is dat aanzienlijk sterker.

Volgens de Nationaal Rapporteur Mensenhandel is [criminele uitbuiting](#), waaronder het moeten plaatsen van explosieven, onder minderjarige jongeren toegenomen. Het [ronselen](#) van jongeren op sociale media voedt deze ‘misdad op bestelling’. Het [fenomeenbeeld van de politie en de eerdergenoemde quickscan](#) wijzen uit dat deze jongeren en jongvolwassenen vaak beïnvloedbaar zijn door hun kwetsbare maatschappelijke positie, bijvoorbeeld op economisch vlak. De belofte om snel geld te verdienen kan aantrekkelijk zijn en ze kunnen te maken krijgen met dwang. De uitvoerders van deze aanslagen kunnen tegelijkertijd pleger van een aanslag en slachtoffer van criminele uitbuiting zijn.

Slachtoffers van (een poging tot) een aanslag met explosieven zijn in 25% van de gevallen zelf eerder verdacht geweest van een misdrijf, vooral vermogensdelicten⁴. Het gaat dan gemiddeld om tien misdrijven sinds 2013. Hoewel vaak wordt gedacht dat dit soort aanslagen een link hebben met georganiseerde criminaliteit, zijn er [signalen](#) dat aanslagen met explosies steeds vaker voortkomen uit conflicten tussen burgers en huiselijk geweld, zoals (ex-)partnergeweld.

Hoewel het klinkt alsof er best wat zicht is op de betrokkenen bij dit soort criminaliteit, is de politieregistratie van slachtoffers van aanslagen met explosieven zonder twijfel een onderschatting van het werkelijke aantal slachtoffers. Er zijn vaak namelijk meer slachtoffers dan alleen de mensen waarop de aanslag was gericht. Zo zijn bij een [recente explosie in Vlissingen](#) zeven woningen beschadigd aan gevels, daken en ruiten. Bij de [aanslag in het Haagse Tarwekamp](#) eind 2024 vielen 6 doden, zijn veel huizen zwaar beschadigd en werden in januari 2025 al 37 aangiften geregistreerd van getroffen bewoners, nabestaanden en omwonenden. Tegelijkertijd zal ook niet iedereen die slachtoffer is van (een poging tot) een aanslag met een explosief zich melden bij de politie of andere instanties. Soms zullen zij misschien ook niet weten wat er mogelijk is aan hulp als ze bijvoorbeeld geen schade hebben, maar zich wel onveilig voelen.

De impact van aanslagen met explosieven: wat doet het met de directe en indirecte slachtoffers?

In de wetenschappelijke literatuur is er nog maar weinig geschreven over de impact van aanslagen met explosieven. RTL Nieuws heeft in 2025 wel een aantal journalistieke onderzoeken gedaan naar en onder slachtoffers van aanslagen met explosieven. In [januari](#) is het RTL Nieuwspanel bevestigd (onder ruim 21.000 leden) en afgelopen [september](#) interviewde RTL Nieuws 30 slachtoffers van 15 grotere explosies in de afgelopen jaren. Er werd gesproken met direct betrokken slachtoffers, maar ook met burens en experts.

⁴ Deze cijfers zijn gebaseerd op politieregistraties vanaf 2013. [Quickscan Aanslagen met explosieven op woningen en bedrijven | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Veel slachtoffers zeggen tegen RTL Nieuws dat ze er alleen voor staan. Ze moeten een weg zien te vinden in een wirwar aan instanties - politie, gemeente, schade-expert, inboedelverzekering, huisarts - en hebben het gevoel dat niemand hen daarbij helpt. Ze krijgen ook te maken met schulden, dakloosheid of baanverlies. Slachtoffers voelen zich in de steek gelaten door de overheid en instanties. Ander [journalistiek onderzoek](#) laat zien dat slachtoffers ook te maken kunnen krijgen met ontbinding van het huurcontract en negatieve reacties van burens. De aanslag en de nasleep ervan kunnen uiteraard ook zorgen voor [psychische problemen](#). Recent werd bekend dat burgemeesters [wekelijks woningen sluiten](#) vanwege explosies, met het oog op gevaar en de openbare orde. Hier is echter ook kritiek op omdat bewoners, zeker bij zaken als vergisexplosies en ex-partnergeweld, zo dubbel slachtoffer kunnen worden: van de aanslag en van de woningsluiting, met mogelijk woningverlies en dakloosheid als gevolg.

Veel slachtoffers zijn burens en omwonenden van degene waarop de aanslag was gericht. Zij zijn de dupe van aanslagen in het criminele milieu, conflicten tussen burgers, huiselijk geweld, zakelijke ruzies of vergisaanslagen. Er zijn dus veel meer getroffenen dan alleen de persoon of personen waarop de aanslag was gericht. Ook voor hen kan de impact enorm groot zijn. In veel gevallen zijn woningen ontruimd, onbewoonbaar verklaard of totaal vernietigd. Uit de raadpleging van het RTL Nieuws [panel](#) bleek dat in de vier grootste steden een kwart van de mensen aangeeft dat ze in hun wijk een explosie meemaakten, landelijk is dat zo'n 7%. 29% geeft aan zich redelijk tot veel zorgen te maken over de eigen situatie, door aanslagen met explosieven. Ruim één op de vijf mensen (22%) is extra alert, of sluit bijvoorbeeld deuren en hekken extra af.

Daarnaast spelen [slaapproblemen](#), psychosomatische klachten en zorgen over bijvoorbeeld de veiligheid van de kinderen. Zeker als er [vaker explosies](#) plaatsvinden in een wijk kan dit ervoor zorgen dat mensen zich niet meer veilig voelen, [angstig zijn](#) en niet meer prettig kunnen wonen. Er kan ook [blijvend lichamelijke letsel](#) zijn na een explosie. Buiten de impact op gezondheid, emotie en gedrag kan er een financiële impact zijn. Bijvoorbeeld vanwege schade aan de woning. Volgens [onderzoek in Zweden](#) kunnen ook de huizenprijzen dalen als gevolg van een aanslag met een explosief, zeker als er meerdere aanslagen in een wijk zijn.

Met al deze ingrijpende gevolgen voor de directe slachtoffers en de buurtbewoners eromheen, slaan [experts en ombudsmannen](#) alarm en roepen ze burgemeesters op om meer te doen om de slachtoffers te helpen. Ze pleiten ook voor een aanspreekpunt voor slachtoffers, zodat zij niet verdwalen in een wirwar van instanties en organisaties.

Om deze informatie verder te verdiepen zijn wij, als auteurs van deze victimologische duiding, ook in gesprek gegaan met enkele experts. Cathy Vermonden, teamleider algemene dienstverlening bij Slachtofferhulp Nederland in Rotterdam geeft aan dat een aanslag met een explosief een incident met heel veel impact is, waarbij iemand aangetast wordt in zijn / haar / diens basisveiligheid. Zij ziet bij slachtoffers die dit meemaken dat er sprake is van uitgestelde verwerking vanwege de angst voor een nieuw incident en de vele praktische zaken die niet altijd snel geregeld kunnen worden.

Na de knal: hoe ondersteunen we slachtoffers van een aanslag met een explosief?

Er is eigenlijk maar weinig onderzoek gedaan naar de ervaringen en behoeften van directe en indirecte slachtoffers van aanslagen met explosieven. Recent [onderzoek naar grootschalige incidenten](#) nam deze specifieke ervaring niet mee in het onderzoek, maar kan ons wel wat leren over mogelijke behoeften. Uit dat onderzoek blijkt dat mensen in de acute fase met name behoefte hebben aan informatie en aan hereniging en contact met dierbaren. De behoefte aan informatie kan daarna ook nog steeds bestaan, maar het type informatie waar men dan behoefte aan heeft, zal bijvoorbeeld meer gericht zijn op volgende stappen zoals een mogelijke rechtszaak. Verder lijken er allerlei soorten hulp te zijn, maar is het versnipperd en sluit dit qua timing mogelijk niet altijd aan bij wat een slachtoffer nodig heeft. Daarbij moeten we ons er ook van bewust zijn dat een getroffene zichzelf niet altijd als slachtoffer zal zien als een ander slachtoffer bijvoorbeeld meer schade lijkt te hebben, waardoor deze persoon misschien hulp misloopt waar hij/zij/hen eigenlijk wel behoefte aan heeft.⁵

Het inzicht in de ervaringen en behoeften van slachtoffers van explosies is dus nog beperkt, maar inmiddels zijn er wel diverse [onderzoeken](#) gestart, waaronder: Verborgene verbanden tussen explosies in woonwijken (NFI); Fenomeenonderzoek naar explosies in woonwijken ([Bureau Beke](#)); Gedragsperspectief in kaart brengen ter voorkoming van explosief gedrag (Erasmus Universiteit); ‘Explosive violence in context: a comparison of incidents involving explosives in the Netherlands and Sweden’ (Nathalie Berger – VU Amsterdam – en collega’s); en ‘Grip op explosies’ bij gemeente Almere (Jasper van de Kemp – VU Amsterdam – en Dian Schuurkamp – RIEC Midden Nederland).

Aanslagen met explosieven zorgen voor onrust in straten en wijken. De impact is immers groot en raakt de veiligheid en leefbaarheid van inwoners. Om hier beter tegen op te kunnen treden, is op landelijk niveau het Offensief Tegen Explosies (OTE) opgericht en is in april 2025 het “[Actieplan aanslagen met explosieven](#)” gepresenteerd. Ook is het [Netwerk Explosies in Gemeenten](#) opgericht vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Daarnaast is in november 2025 het “[Landelijk Handelingskader: Bij aanslagen met explosieven](#)” gepubliceerd waarin wordt aangegeven wat gemeenten kunnen doen m.b.t. nazorg voor slachtoffers en omwonenden, ook enkele dagen of weken na de explosie. De [gemeente Utrecht](#) schakelde bijvoorbeeld een makelaar in voor getroffenen van de recente explosie in de binnenstad.

[Slachtofferhulp Nederland](#) kan een rol spelen in die nazorg, zoals bijvoorbeeld het geval was bij de explosie in [Tarwekamp](#). Zo ondersteunde Slachtofferhulp Nederland 45 direct getroffenen met langdurige ondersteuning op praktisch, juridisch en psychosociaal vlak, boden zij begeleiding aan 62 wijkbewoners bij stressklachten, onzekerheid rond schadeafhandeling of de rechtszaak, en waren zij aanwezig bij verschillende bijeenkomsten

⁵ [ViNe-nieuwsbrief nummer 19 2024 - Victimologie](#) – Samenvatting Victimology Summer School 2024: Grootschalig slachtofferschap

en herdenkingsmomenten in de wijk en op scholen. Voor het bieden van passende ondersteuning werkten zij samen met de Gemeente Den Haag, GGD, het Rode Kruis en Parnassia. De afdeling Namens de Familie begeleidde daarnaast betrokken families bij media en woordvoering.⁶

Op dit moment is Slachtofferhulp Nederland betrokken bij een pilot met [Wijkkameraden in Rotterdam](#), waarbij slachtoffers en omwonenden indien gewenst met hulp van een Wijkkameraad samen een gemeenschap vormen: voor en door slachtoffers. Het doel is om het veiligheidsgevoel en grip op de situatie te bevorderen, wanneer de eerste aandacht direct na de explosie is uitgedoofd. Cathy Vermonden (Slachtofferhulp Nederland) geeft aan: “Wijkkameraden is een mooi initiatief waarbij ervaringsdeskundigen langer meelopen met getroffen, ook nadat de acute opvang weer uit beeld is.”

Ook is er [stichting Sidekick](#), opgericht door mensen die zelf slachtoffer zijn geworden van een aanslag met een explosie. Zij ondersteunen slachtoffers bijvoorbeeld bij verzekeringskwesties en schadeclaims, met bemiddeling voor (tijdelijke) woonruimte, en bij het organiseren van juridische ondersteuning.

Verder loopt er de campagne ‘Met één melding kun je een explosie in jouw wijk voorkomen’ van [Meld Misdaad Anoniem](#). De campagne spoort mensen aan om melding te doen bij verdachte signalen in de wijk, maar ook over jongeren die mogelijk betrokken zijn bij explosies. Marc Janssen van Meld Misdaad Anoniem vertelde bij [NPO Radio 1](#): *"Je kunt denken aan meldingen over opslaglocaties. (...) Informatie waar we ook naar op zoek zijn is informatie over die kwetsbare jongeren die vaak ook betrokken zijn bij dat soort aanslagen."* Voor deze kwetsbare jongeren bestaat het platform [Keerpunt](#). Jongeren die twijfelen over hun situatie, die onder druk gezet worden of te maken hebben met criminele uitbuiting kunnen daar anoniem chatten om een luisterend oor en eventueel hulp te krijgen.

Hoewel er een actieplan, handelingskader, campagne en initiatieven zoals Wijkkameraden zijn, kan de nazorg aan slachtoffers verder versterkt worden door nauwer met elkaar samen te werken in de keten. Bij explosies komen er veel verschillende domeinen in beeld. Liesbeth Faas, verbindingregisseur bij het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool, stelt dat rolverdeling en verantwoordelijkheden niet altijd duidelijk zijn bij vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid. Om (toekomstige) professionals hierop voor te bereiden, heeft Avans Hogeschool onlangs de [Master Zorg & Veiligheid](#) in het leven geroepen. Regisseurschap in de keten is daarbij een belangrijk onderdeel.

Hoewel ketensamenwerking ook beperkingen kent in het aanpakken van problemen, zoals het structurele woningtekort, zijn er ook nu al voorbeelden van intensievere samenwerking te zien. Bijvoorbeeld in Rotterdam, tussen Slachtofferhulp Nederland en de politie. Waar explosies eerst op verschillende manieren werden geregistreerd, bijvoorbeeld als bedreiging, vandalisme, brandstichting of moord/doodslag, is er nu een aparte delictcode voor explosies. In Rotterdam vergelijken politie en Slachtofferhulp Nederland periodiek de cijfers, om in beeld te krijgen welke slachtoffers

⁶ Zie deze berichten op [LinkedIn](#) en op de [website](#) van Slachtofferhulp Nederland voor meer informatie over de geboden ondersteuning.

waar terechtkomen. Dit kan bijdragen aan een betere ondersteuning van slachtoffers omdat de registratie bijvoorbeeld een belangrijke rol speelt in regelingen met verzekeringen en het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Aanbevelingen voor slachtofferondersteuning

Dit type grootschalig slachtofferschap is in de afgelopen jaren flink toegenomen en dat vraagt extra inspanningen van alle partijen die betrokken zijn bij het ondersteunen van slachtoffers. Het is daarom belangrijk dat er in opleidingen voor toekomstige professionals aandacht is voor dit soort slachtofferschap, aangezien de kans zeker aanwezig is dat professionals uit diverse sectoren hiermee te maken krijgen en daarin moeten samenwerken met andere professionals.

Het is noodzakelijk dat er, ook nadat de rook is opgetrokken, oog is en blijft voor directe en indirecte slachtoffers van aanslagen met explosieven. De nasleep is namelijk lang, herstel (zowel emotioneel als bouwkundig) kan jaren duren, en ook dan moeten we samen klaar staan om hulp te bieden. De nasleep is bovendien complex, met gevolgen op diverse niveaus en een veelheid aan betrokken instanties en organisaties. Hierin moeten we slachtoffers houvast bieden en naast ze staan in dit proces. Dat vraagt om een integrale aanpak die is ingericht op lange termijn en proactieve nazorg waarbij getroffen actief benaderd worden. Er moet een aanspreekpunt zijn, zodat getroffen niet alles zelf hoeven te coördineren of zelf moeten uitzoeken waar ze terecht kunnen en waar ze recht op hebben.

Oog hebben en houden voor slachtoffers betekent ook dat de verschillende betrokken partijen gezamenlijk processen moeten inregelen om snel na een incident in kaart te kunnen brengen wie er allemaal getroffen is. We moeten in beeld brengen en registreren hoe ver – letterlijk en figuurlijk – dit slachtofferschap echt reikt, om passende ondersteuning te kunnen bieden aan slachtoffers, nabestaanden en omwonenden. Dit helpt om slachtoffers niet alleen op individueel niveau te kunnen ondersteunen, maar ook op collectief niveau; je maakt immers op een grotere schaal samen iets mee dan bijvoorbeeld alleen de bewoner(s) van de woning waar het explosief was neergelegd. Als een gemeenschap wordt getroffen, zijn zaken als collectieve rouw en [herdenken](#) belangrijk. Professionals doen er goed aan om ook in de ondersteuning van slachtoffers als collectief op te treden: waar een aanslag met een explosief een gemeenschap raakt, doet dit ook aanspraak op onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid.